



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Definitione testamenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

libertatem de illis concessit. *l. ex hoc iure. de iust. & iur. P.* Ita pari approbatione dicitur vtraque successio, sed ordine, ut primo admittatur ex testamento veniens si sit: deinceps secundo loco, deficiente testamento, venientes ab intestato. Atque voces illæ, intestati, & ab intestato, satis superque indicant deficere testamentum: & ideo tunc voca. i. Oritur & ex testamento actio civilis & naturalis, ut not. Bartol. in *leg. interdam, num. 6. de cond. indeb. P.*

¶ 4. Obiiciunt, quod qui vitur iure communi, præferatur ventii iure speciali, *l. centurio, de vulg. P. l. civi militis §. 1. de test. mi. P.* At qui venit ex testamento, vitur iure speciali, *glo. in leg. illa institutio, de hered. instit. qui vero ab intestato, auctoritate legis communis, vnde & vocatur legitima successio, l. 1. & 2. de bon. poss. titu. de suis & legu. her. P. & de legit. hered. C.* Ceterum & qui venit ex testamento, ex iure communi quoque venit, *d. l. centurio, de vulg. Et lege quoque hereditas testamentaria obvenire dicitur, l. lege obvenire 130. de verb. sign. Possit & negari, venientem iure communi præferri privilegiato dum concurrunt ius commune & singulare in diversis personis. Potius enim est in privilegiato privilegium, si non speciali, *C. de test. c. 1. de constit. in 6. §. 5.* Non obest, quod iusta tatum dicatur hereditas, quæ ab intestato ad nos pervenit in *l. ea qua in nominibus §. de slio pro soc. P.* Nam illud intelligendum in sua hypothesi communicationis faciendæ in societate: quia sub spe eius veluti certa inita est societas. Et ea iusta non dicitur testamentaria, quæ non est communicanda, utpote quæ non spe, sed ob benemeritum heredis plerunque deferatur, *l. nec adiecit, eod.**

¶ 6. Minus tamen obest, quod successio ab intestato certa sit, ordo enim præstitutus ei est per gradus qui confundi nequeunt, *l. Iurisconsultus, de grad. affini. tit. de success. edict. cum similib. Testamentaria autem varia esse potest, quod varie sunt hominum voluntates, l. quia poterat, ad Trebell. P. ca. quia dixerit, de concess. prob. Ergo minus hæc sequenda solut. Quia voluntates quidem incertæ sunt, sed illæ certæ per legum regulas redduntur.*

¶ 7. Non tamen obest, lex si quis, in 2. de hered. in fili. ubi agnati excludunt venientes ab intestato. Nam ibi agnati & vocati erant, si vellet esse heredes, & alii ex testamento tantum, si agnati nolent adire hereditatem: vnde volentibus agnatis hereditas, deficiente conditione, ex testamento non dicuntur vocari. Et sic

frustra de concursu, qui non fit, disputatur. ¶ 8. Non obest, quod nemo videatur suam sobolem extraneis institutus postposuisse. *l. cam autu. de cond. & demonst. l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. generaliter cum §. autem, de instit. & substit. sub cond. fac. C.* Hoc enim verum in dubiis: in claris, non est opus coniecturis, *ca. de*

manifesta. 2. q. 1. Si enim velit, potest. ¶ 9. Pugna tamen videtur Iustin. in *l. si de inst. & substit. sub cond. fact. dum mater præferatur in successione filii intestati impuberis ei qui substitutus est filio, si posthumus non nasceretur. Sed ibi substitutus in casu, si posthumus non nasceretur, & ita vulgariter nato que posthumo excludebatur, *l. de vulg. P.* Et expirante substitutione mater filio ab intestato sine concursu testamentarii alicuius heredis succedit. Et pupillaribus tacita non excludit matrem. ¶ 10. Obiiciunt,*

fortior tamen est dispositio legis, hominis dispositione, *l. nemo potest, de leg. 1. l. non dubium, C. de leg. l. iuris gentium §. prator ait, de pact. P. l. pacta qua contra, C. eod. l. si liberus, de iure patro. P.* Et proinde successio intestati, quæ a lege inducta est, fortior erit dispositione hominis testamentaria. Sed hoc tollitur, ut 3. & 4. argumen-

tum. ¶ Postremo tamen non obest, quod filii præferantur (si in iuste exhereditati sint) instituto autem ex causa, *C. de liber. pster.* Nam nos loquimur de testamentaria successione ex testamento legitime condito, *l. inter cetera, eod. P. l. 1. de testa. P.* contrarium autem, locum habet in testamento non subsistente. Et testamentum proprie dicitur, quod iure perfectum est, *leg. 2. §. 1. quemad. test. aper. P.* aliter testamentum non præstat impedimentum, quod de iure non fortitur effectum, *c. non præstat, de reg. iur. in 6. l. quonia quis satis, cog. P.*

De Definitione Testamenti. Cap. 2.

- 1 Testamenti factio duplex, activa & passiva, & qua vtraque.
- 2 Testamentum quid.
- 3 Testamentum in quomodo mentis testatio.
- 4 Captatoria ultime voluntates reprobate.
- 5 Heres institutus per testatorem metus compulsam non consequitur hereditatem.
- 6 Bianditius permissum ne sit provocare voluntatem ultimam.

- 7 Voluntas ultimata, si modo iusta sit.
- 8 Heredis institutio princeps causæ testamenti validi.
- 9 Institutio testamentaria triplex, propria, impropria, improprissima, & legitima filiorum quanta sit.
- 10 Testamenti & contractuum differentia.

Testamenti factio duplex, activa & passiva. Activa est potestas faciendi testamentum: Passiva est potestas accipiendi ex testamento, *l. filiusfamilias, de testam. §. testamenti autem factio nem, de hered. qualis. & diff. apud Iustin. §. Testamentum tamen porro Vlpianus secundum aliquos in titulis ex corpore iuris excerptis tit. 3. de fidei iur. Testamentum mentis nostra iusta contestatio, in id solemniter factum, ut post mortem nostram valeat. Sed illa finitio nimium angusta videtur, neque est, ut opinor, Vlpiani, sed alicuius studiosi viri, qui in quosdam locos sibi quædam excerpta ex Vlpiani responsis collegerat. Quemadmodum nec ea puto Pauli, quæ receptatum sententiarum titulo circumferuntur, sed alterius qui ex Pauli legibus sibi locos communes fecerat. Et ad rem propius, conuincitur Vlpiani prædicta finitio falsitatis, ex responso, *l. 1. de testa. in P. vbi Vlp. sic loquitur: Testamentum est voluntas nostra iusta sententia, de eo quod quis post mortem suam fieri voluit.**

¶ Et hæc est vera & substantialis testamenti finitio. Nam quod Iustinianus tradidit, in *1. de testa. ord. testamentum mentis esse testationem, ad etymologiam nominisque explicationem, non ad substantiam referendum est, ut etiam monet Theophilus, §. 1. eod. tit. in instit. Theoph.* Nec mihi otium est, immorari in refutandis cachinnis eorum, qui insulam existimant nominis declinationem & inculcât de calciamento & aliis ridiculis: sufficit enim si admodum illos non legisse quod est apud Sext. Pompeium, libris de verb. sign. *Mentum, inquit, dicebant, quod nos commentum. Vbi & mentum & commentum pro mentis memoriali, excogitatum pro recordatione: quia commentum a verbo comminico, & illud a verbo antiquo meminico, ex quibus deducitur supinum commentum, & mentum. Ut testamentum non insulæ, ut ipsi putant, testatio mentis dicatur, vel testatio excogitata, vel excogitatum cum testimonio vel testatione: testatio enim quod fit, testatio dicitur, *l. si pro devel. P. l. acceptam, C. de iur. & detestatio, denuntiatio facta cum testatione, l. renuntiatio, de ver. sign.* Qualis autem & cuius rei hæc testatio, in substantiali finitione explicat Vlpianus, ut sit testatio voluntatis nostræ, *l. de testam. P. iusta, de qua appareat testibus qui requiruntur, l. hac constituta, & l. in omnibus, C. eod.* Verba tamen illa finitionis, voluntatis nostræ, docent voluntates ultimas pendere non debere ex alterius quam testantis voluntate libera, non captata. Ita enim dicimus captatorias voluntates improbari ultimas, *leg. illa institutio, l. si quis Sempronium, & l. captatorias, de hered. instit. leg. nonnunquam, de cond. & demonst. quaquam agatur de legatis, l. captatoria, de leg. 1. vel de militari voluntate, l. captatorias, de test. mili. C.* Quamvis ex æquitate canonica, qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videatur decessere intestatus, *c. cum tibi 13. de testa. vide ibi Panor. & alios. Quod plerique explicant, ut liceat ex ea equitate cõferre institutionem in alterius arbitrium. Quod tamen textus non ait. Et puto committere extremam voluntatem in iure illo, esse executionem liberam voluntatis testatæ alicui relinquere: puta, ut omnes probant, si ad pias causas relinquatur, vel si expressa voluntas institutionis committatur approbationi vel reprobationi alicuius. Alioquin non video etiã iure canonico quomodo testamentum dici possit, in quo testator non scripsit, nec nũcupavit heredem. Et ita puto testamentum non valere, si in arbitrium futurum alterius conferatur, non si in præteritum, *l. ille autem institutiones, de hered. instit. P.* Quo fit, ut ipse testator debeat vel proprio ore nominare, vel propria manu scribere in testamento heredem, in *l. hac constituta, & l. iubemus, C. de testam.* Potest tamen executio voluntatis ultimæ conferri in alterius arbitrium. Et hoc modo potest imponi conditio heredi, ut heres sit si velit, *Hermo. in l. verba hæc 12. de cond. instit. quæ quamvis non exprimitur, inesse videtur, l. Cornelius, & Manius, 69. de hered. instit. P.* ¶ Quia nemo cogitur hereditatem inuitus accipere, *l. nec emere, de iur. delib. exceptis necessariis heredibus. Potest etiam & in arbitrium cõferri quantitas legati definitio, vel taxatio: & ita puto intelligendam de quantitate, *l. 1. de leg. 2. ne ex diametro pugnet aliter cum l. nonnunquam, de cond. & demon. P. Pender & ex his verbis, voluntatis nostræ, & c. improbatio institutionis,****

- quam testator fecit inuitus, vel metu adactus: & ideo qui a coactio testator institutus est, siue is metu impulerit & coegerit, siue alius pro eo infcio vel consentiente, heres non est, *leg. si quis ali. testa. prohib. C. facit. l. i. in prin. C. §. 1. eod. tit. in P.* ¶ Blanditiis ¶ tamen prouocare voluntatem in se defuncti non est prohibitum, sed probatur iure ciuili ex his facta institutio, *l. fin. eod. C. §. l. fin. eod. tit. P.* nisi nouercalibus delinimentis pater inductus, contra proprium sanguinem iudicium suae voluntatis dedisset. *l. 4. de inoff. testa. P.* Statuit & Solon, *Plutarch. in vita Solon.* non valere testamentum eius, qui ingrauescente morbo, aut medicamentorum vi impellente, aut vinculis, aut coactus, aut coniugis suasionibus, aut blanditiis adductus, disposuisset. ¶ Si quidem ¶ in finitione occurrit huic voluntati, quod exigitur, vt voluntas sit iusta sententia: alioquin omnis voluntas rata non est, nisi ea sit iusta quoque. Iusta porro erit, quae iure & bene fit, *c. ius dicitur est, de verbor. signific. §. 1. de nupt. l. si uxor, de adult. P. & secundum leges.* Neque subsistit dispositio, quae aduersatur rationi vel legibus, *c. fraternitatem, de sepultur. l. nemo potest, C. de le. si quis inquilinos 115. §. si. de leg. 1.* Nec proprie testamentum dicitur, nisi iure perfectum, *l. 2. §. 1. quemadmodum testam. oper.*
- ¶ Vnde ¶ colligimus non magnopere laborandum esse, in explicanda quaestione eorum, qui putant addenda esse huic finitioni Vlpiani, verba, *cum heredis institutione.* Nam leges, cum de vltima testamentaria voluntate agunt, institutionem heredis existimant esse principem, sine qua non sit testamentum efficax, *l. 1. de vulg. in P. l. quod per manus 10. C. §. l. fin. de iur. codic. P. §. ante heredis institutionem, de legat. 1. de hered. instit. P. §. in primis, de fideic. hered.* Et institutio directa & exhereditatio, facit vt testamentum ab aliis vltimis voluntatibus separetur: quia nec in codicillis, nec in aliis hac fieri possunt, *l. non codicillum, C. de testam. leg. illud 13. §. fin. de iur. codic.* Instituire herede nihil aliud est, quam intra hereditatem ponere, dare ei hereditatem, siue talis scriptus sit, siue talis fuerit nominatus, *l. 1. §. institutum, de hered. instituen.* Excepto milite, qui ex privilegio in codicillis institutionem facere poterit, *l. militis codicillis, in prin. de milit. testam. in P.* & haec institutio non proprie talis est.
- ¶ Facit ¶ & Guill. Bened. ad ca. Raynuius, ad verba, adiciens, vt *Alerocha, num. 16. 17. 18. de testamen.* testamentariam institutionem triplicem, propriam, impropiam, & impropiissimam. Propria est, cum in testamento quis instituitur in tota hereditate, vel in quota aliqua eius in *l. quoties heredis, de hered. instit. P.* Improperia est, cum filius instituitur in legitima, vel in eo quod in legitimam reducitur: puta, si in dote, vel in donatione propter nuptias instituitur, vt in *l. quoniam nouella, C. de inoff. testam.* Legitima namque naturae est quidem, quota bonorum patris pars deducto a re alieno: non hereditatis, in qua & debita sunt: *l. cum a matre, C. ibi not. C. de res vind. l. fin. §. in computatione, de iur. deliber. Tenet Bart. in l. ex facto, circa med. de hered. instit. rex. glo. Ange. C. §. mala in l. ita tamen, §. separatus, ad Trebell.* Impropiissima, quoties instituto herede vniuersali, alius extraneus instituitur in re certa. In quo casu illa institutio non est quota hereditatis, neque bonorum, ad eunde herede vniuersali, *l. ex facto, C. l. quoties, de hered. instit. Bald. in l. Gallus Aquilius in fin. de lib. C. posthum. Ang. in §. 1. de hered. instit.* ¶ Instituitur ¶ porro heres in testamento, vt ipse voluntatem defuncti exsequatur, secundum postrema verba finitionis testamenti, *de eo quod post mortem suam testator fieri voluit, quae constituunt differentiam inter voluntates vltimas testamenti & voluntates contractus.* Cum in testamentis variare liceat & mutare placita vsque ad mortem, quia eorum effectus post mortem tantum est *l. 4. de adion. lega. l. cum hic status, §. aut oratio, de dona. int. vir. C. uxor. l. posterior, quib. mod. test. in fin. at in contractibus nescit vox semel missa reuerti, & effectum sine retractione statim contractus accipit, leg. in commodato, §. sicut commod. l. sicut, de actio. Et statim fit creditor & debitor contractu inito, etsi sub conditione in tempus mortis executio differatur, *leg. is cui sub conditione, de actio. §. ex conditionali, de verb. oblig.* cum tamen heres non possit in testamentis dici, nisi post mortem testatoris, nec licet editas, *l. pro hered. P. l. 1. de hered. vel actio. vendit. P. l. nihil aliud, de verb. sign. l. hereditas, de reg. iur. nec qui putat testatorem viuere, adire potest eius hereditatem, l. heres institutus, de acq. her. d. P.**

De Testamentorum distinctione seu diuisione. Cap. 3.

- 1 Testamentorum priscorum tria genera, in comitiis, in procin-

tu, per as & libram.

2 In procinctu testamentum quando fiebat.

3 Testamentum per As & Libram.

4 Testamenta nostra non cognoscunt ante mortem quare nostra inter-

est. C. §. 5.

6 Testamentorum hodie tres species, Solemne, Nuncupatum, & Militare.

7 Testandi, vt vellent domini facultas restricta.

8 Testamentum coram principe factum, vel apud acta, non eget solemnitate. C. §. 9.

10 Testamentum amissum probari potest per instrumentum & duobus testibus quomodo.

11 Testamentum imperfectum duplici modo, solemnitate, vel voluntatis ratione.

Antiquorum ¶ testandi formulae fuerunt, quae partim in consuetudinem abierunt, partim immutatae vestigia prisca hodie retinent aliae omnino subsistunt. Tria genera testamentorum fuerunt prisca temporibus: vnum, quod fiebat in pace & otio solemne: aliud, quod in procinctu: tertium, quod per as & libram, *Iustin. in §. 1. C. 2. de test. in Insti. iur. ciuil. Aul. Gell. lib. 13. ca. 27.* In otio pacis, Romanis calatis comitiis, id est, coram populo conuocato per cornicinem fiebat. Iulius Pollux, *lib. 8. Onomasticon agit, τριεὶ δὲ ἀρχαί, de magistris equitum,* apud Graecos eundem morem seruatum inuuit, dum ait, quatuor species esse concionum, sed primam & praecipuam, qua confirmabantur magistratus, & ibi publicas causas euulgari solitas, hereditatumque partes, & vt ipse scribit *ἀρχαί τῶν κληθῶν.*

¶ In procinctu ¶ fiebat, cum viri ad praelium faciendum in aciem vocabantur: quod antequam gladii cingerentur pugnatu, fiebat tribus aut quatuor audientibus tantum, vt scribit Plutarchus etiam in Coriola, cum aliis, *Iust. §. 1. de testa. ord. Gellius 15. c. 27.* ¶ Tertium ¶ fiebat per familiam emancipationem, cui as & libra adhiberetur: cum testator e manu sua abdicabat bona sua, & quasi vendebat ei, quem heredem faciebat imaginaria venditione, adhibita libra, & ere ab emente dote, & adhibito libripende, & quinque testibus puberibus ciuibus Romanis, & eo qui familiae emtor dicebatur, *d. §. 1. de test. ord. A. re enim rudi & ponderato in alienationibus prisca antiquitas vtebatur, Plin. lib. 33. c. 3.* pro pecunia, cuius commercii formula remansit in simulata venditione, quae alienationem continet per adiunctionem asis & librae. In titulis Vlpiani, tit. 20. illius testamenti solemnitas apponitur in haec verba, *In testamento, quod per as & libram fit, duae res aguntur, familiae emancipatio & nuncupatio testamenti. Nuncupatur testamentum in hunc modum. Tabulas testamenti tenens testator ita dicit, haec in his tabulis certisue scripta vt sunt, ita do, ita lego, ita testor: itaque Quiritis vos testimonium praebete. Quae nuncupatio & testatio vocatur.*

¶ Has formulas ¶ aliquando & ius ciuile probauit, idque vt 4 obuiam iret fraudibus, quibus clam voluntates vltimae supponi, vel intercepti, vel corrupti possunt. Sed postea ius praetorium aliam adinuenit formulam testandi, cum praedictae certis rationibus displicuissent, *§. sed praedicta quidem, de testa. ordin.* Tunc quia rursus visum non est adhiberi vltimis voluntatibus tantam hominum turbam, quanta in comitiis aderat. Eueniebat namque, vt publicata palam voluntate testamentum, proximi, quibusque nihil testamento relicto erat, in contemptum testamentum protocarentur: & alii qui se nouerat institutos, necem illorum habenda hereditatis gratia accelerarent. ¶ Interest ¶ quoque ¶ nostra, ne secreta rei nostrae familiaris, debita vel onera, secretaue pandantur, *l. 2. quan. C. qui. quar. pars deb. l. br. 10. C. l. 2. C. de alim. pupil. praef.* Vt eadem ratione voluerint hodie leges testamentaria viuendum non resignari, vel si resignentur, vel propalantur, poena imponatur falsi, & alia facientibus, *l. 1. §. si quis tabulas, de posit. in P. l. si quis testamentum, §. 1. ad l. Aquil. in P. l. si quis aliquid, §. qui vini, de pen. in P.* Et quamuis omnino secretum non dicatur, quod sit coram testibus, in *l. coram, de verb. sign.* tamen respectu alio, secretum dicitur, quod vulgo notum non est, *leg. 1. §. summa cum vtilitate, de iis qui deie. vt effude. lib. 9. P. tit. 3.* Itaque praetorio iure testamentaria ita demum rata erant sine emancipatione, si testium septem signacula adhiberentur, *d. §. sed praedicta.* ¶ Tandem ¶ autem iure praetorio cum ciuili coniuncto, & 6 in vnum corpus redacto, testamentorum tres species esse ceperunt vltimate. Aliud namque testamentum paganicum, aliud militare, *§. 1. de milit. test. ap. Iustin.* Et rursus paganicum, aliud quod scripturam est solemnem exigit, vt de solempne dicitur, *§. sed cum*